

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра інструментального виконавства

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У КЛАСІ ГІТАРИ

Кваліфікаційна робота (пояснювальна записка)
на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: студент IV курсу 441 групи

Спеціальності 025Музичне
Мистецтво

Освітньо-професійної (наукової)
програми Інструментальне
виконавство

Кривоспицький Євген Сергійович

Керівник професор

Марцинковський С. Л.

Рецензент к. пед. н., доцент

Гриценко І.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 Здобутки європейської музичної педагогіки в історичному вимірі	
1.1. Історія появи та розвитку методичної літератури для гітари.....	5
1.2. Основні принципи музичної педагогіки сьогодення.....	10
РОЗДІЛ 2 Загальноприйняті аспекти та особливості навчання, які допоможуть у формуванні мистецьких компетенцій	
2.1. Загальні положення, які відіграють вирішальну роль у різнобічному розвитку гітариста.....	13
2.2. Індивідуальний підхід, як важливий спосіб виховання творчої індивідуальності учня.....	18
ВИСНОВКИ	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Актуальність дослідження. Формування мистецької компетенції в класі гітари — це складний процес співпраці учня й педагога. Задля досягнення результату від цієї співпраці, потрібно, щоби вклад кожної зі сторін був максимальним, зокрема, учень повинен постійно займатися на інструменті й дослухатися до порад педагога, який, зі свого боку, має слідкувати за дотриманням учнем правил звуковидобування, постановкою рук, правильністю виконання твору тощо.

Успіх під час формування мистецької компетенції залежить від багатьох чинників. Серед них професіоналізм педагога, його підхід до навчання, наявність творчої атмосфери в класі, ставлення учня до музики й навчання тощо. У сучасному світі педагог відіграє роль не лише вчителя, а й вихователя. Тобто він має не тільки слідкувати за формуванням професійних навиків гри, а й виховувати в учні високі моральні якості, естетичний смак, світогляд, любов до музики тощо.

Педагог повинен прагнути до формування мистецької компетенції під час уроків гітари. Якщо це завдання вдасться виконати, то учень зможе стати різнобічно розвиненою особистістю, вільно використовувати знання, уміння, навички та власний досвід задля досягнення максимально позитивного результату. Тобто мистецькі компетенції будуть сформовані й учень стане компетентним фахівцем у своїй галузі.

Мета дослідження — дослідити головні закономірності та особливості формування мистецької компетенції в класі гітари.

Досягнення поставленої мети зумовило виконання таких **завдань**:

1. Проаналізувати історію появи та розвитку методичної літератури для гітари;
2. Дослідити основні принципи музичної педагогіки сьогодення;
3. Розглянути загальні положення, які відіграють вирішальну роль у різнобічному розвитку гітариста;
4. Обґрунтувати необхідність індивідуального підходу, як важливого способу виховання творчої індивідуальності учня.

Об'єкт дослідження — гітара, як музичний інструмент, що постійно розвивався і володіє не тільки великими художньо-виконавськими можливостями, а й широким розмаїттям тембрів.

Предмет дослідження — формування мистецької компетенції в класі гітари.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ЗДОБУТКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ІСТОРИЧНОМУ ВИМІРІ

1.1. Історія появи та розвитку методичної літератури для гітари

Гітара — це струнно-щипковий музичний інструмент із багатою історією. З плином часу гітара почала змінюватися: вдосконалювалася конструкція корпусу, кількість струн, їхні налаштування тощо. Саме завдяки цим змінам і настає період розквіту гітарного мистецтва, під час якого з'являються перші дослідження гітари.

Одним із перших почав досліджувати гітару Х. К. Амато, який у 1596 році написав трактат «Іспанська гітара». Пізніше цей трактат неодноразово перевидавався, але вже з іншою назвою — «Стислий підручник із каталонської пісні», у якому він, каталонською мовою, розповідає про спосіб настройки гітари, гри «расгеадо» й написання для неї композиції, тут присутні відомості з елементарної теорії музики [26,34]. Загалом цей трактат вплинув на розвиток гітарного мистецтва, а також сприяв пошуку нових і вдосконаленню старих прийомів гри.

У XVII столітті збільшується кількість робіт присвячених гітарі. До них слід віднести працю Р. де Візе «Книга гітари», «Нові відкриття гітари» Ф. Кампіона та інші. Найбільшої уваги заслуговує «Керівництво з гри на іспанській гітарі» Г. Санца, оскільки вона містить музично-теоретичні правила, які можна застосувати під час створення музики, транспозиції, гармонії, а також до неї входять арії й танці в різних

стилях. У цій праці Санц дає практичні рекомендації щодо гри на гітарі, зокрема згадується застосування вібрації та прийому баре.

Уперше шестиструнна гітара згадується в трактаті Ф. Моретті «Правила гри на шестиструнній гітарі», який був виданий у 1799 році [26,36]. Згодом з'явилося друге видання, яке автор допрацював. В основі його трактату лежать рекомендації, які стосуються правильної постановки правої руки, а також автор додав вправи, що покликані допомогти в засвоєнні отриманих знань.

Великий вплив на розвиток гітарного мистецтва зробив Ф. Сора, який написав першу Школу гри на гітарі. Новаторство Сора полягає в тому, що він розробив нову постановку лівої руки, яка дозволяє домогтися природності посадки гітариста. Для цього, він пропонує ставити гітару на невеликий стіл, немов на підставку. Як засіб досягнення свободи рухів лівої руки, Сора пропонує винести великий палець за гриф інструменту, що дає опору для інших пальців, які грають на грифі, а також він наголошує про важливість перпендикулярного положення пальців під час натискання на струну. Такий спосіб гри на гітарі дозволяє добитися чистого і «прозорого» звуку. Також він уперше описав залежність сили й тембру звуку, який видобувається на гітарі, від положення правої руки вздовж струни. Загалом його школа гри на гітарі була досить прогресивною для того часу, а велика кількість її положень використовуються й досі.

Величезний внесок зробив і Д. Агуадо, який присвятив своє життя ретельному вивченню гітари. Він видав у 1819 році «Зібрання етюдів» для гітари, а також Школу гри «Новий метод», що була видана в 1825 році. Його праця «Новий метод» перевидавалася 3 рази й була доопрацьована автором. Унікальність його Школи гри полягає в тому що вона містить безліч цінних етюдів з уже розставленою аплікатурою,

необхідні для гітариста знання теорії музики, а також він перший описав усі переваги нігтьового звуковидобування і ввів деякі зміни в техніку правої руки, зокрема пропонував використовувати всі пальці правої руки (у тому числі й мізинець). Д. Агуадо, як і Ф. Сор, досить довго перебував у пошуках правильної і зручної посадки та постановки. Для цього він винайшов так звану «триногу», яка повинна була виконувати роль підставки, а також, з огляду на конструкцію гітари, покращувало деякі звукові характеристики інструменту. Д. Агуадо запропонував економити енергію під час руху пальців, акцентуючи увагу на тому, що сила удару повинна бути на кінчиках пальців. Він вважав, що це допоможе руці звільнитися від скутості, зайвого навантаження. Завдяки Школі гри Д. Агуадо остаточно закріплено положення великого пальця лівої руки, як опори для інших пальців, описана техніка використання натуральних флажолетів, обґрунтована важливість агогіки й динаміки, а також загострюється увага на сприйнятті музики. Ця праця вплинула на ціле покоління гітаристів і була, у той час, найбільш докладною й аргументованою методичною роботою, що стосується навчання гри на гітарі.

У 1836 році була видана школа гри М. Каркассі. Її головною особливістю була велика кількість методичного та музичного матеріалу, які доповнювали одне одного. Його праця має низку позитивних рішень, які спростили гру на гітарі. До них належать уявлення Каркассі про правильну посадку гітариста і, як засіб досягнення цієї мети він пропонує використовувати підставку для лівої ноги. Велику цінність мають його твори, які є чудовим матеріалом для розвитку техніки гітариста.

Видатним і талановитим педагогом був Ф. Таррега. Незважаючи на те, що він не видавав своєї Школи гри на гітарі, його ідеї знайшли відображення в методичних роботах його учнів. Одним із таких учнів

був П. Роч. Він написав Школу гри, яка має 3 частини. У цій праці описаний педагогічний підхід до навчання Ф. Таррегі, а саме приділяється багато уваги правій руці, зокрема акцентується увага на великому пальці, який не повинен заважати іншим, описаний прийом вібрато, розставлена аплікатура й доведена її важливість. До недоліків цієї школи можна віднести відсутність будь-яких тез, щодо вибору способу звуковидобування (нігтьового чи пальцевого).

Винахідником семиструнної гітари вважається російський гітарист А. Сіхра. Він створив першу першу школу гри на неї, яку назвав «Теоретична і практична школа для семиструнної гітари». Якщо її проаналізувати, то можна помітити, що його праця має низку недоліків. До них належать проблеми з позначенням аплікатури, погано описаний процес розвитку техніки гітариста, наприкінці розташовуються твори концертного репертуару, які мають великі вимоги до технічних здібностей гітариста. Отже, ця школа не зможе навчити учня гри на семиструнній гітарі в достатній мірі, до того ж вона абсолютно не готує до виконання творів закладених у ній.

У часи Радянського Союзу було створено велику кількість музичної літератури, у тому числі самовчителі і школи гри для гітари. Окремо слід відмітити «Школу гри на шестиструнній гітарі» П. Агафошина. Вона має багато вдалих рішень:

1. Автор пропонує навчатися на високохудожньому матеріалі, а не на вправах, що дає можливість краще засвоїти матеріал, розвивати естетичний смак учня, отримувати естетичне задоволення від твору.

2. Школа Агафошина має послідовне розташування навчального матеріалу, крім того, теоретична частина плавно переходить у практичну, що підвищує ефективність навчання.

3. У ній добре описані основні процеси становлення техніки гітариста, які підкріплені невеликими вправами.

4. Детально описані переваги нігтьового способу видобування звуку.

5. Багато творів мають коментарі автора, у яких він дає рекомендації, які стосуються правильного виконання творів і закріплення теоретичного матеріалу.

Серед недоліків варто виділити поверхневе висвітлення деяких прийомів гри, наприклад, вібрації, мелізмів, флажолетів, а також акордів, що мають п'ять або шість звуків [26,47-48].

Величезне значення для гітарного мистецтва має праця Е. Пухоля. Надихнувшись педагогічною діяльністю Ф. Таррегі, він написав «Школу гри на шестиструнній гітарі». Спочатку вона замислювалася в п'яти томах, але на даний момент видано всього три. У своїй праці він постарався детально і зрозуміло викласти всі питання, що стосуються розвитку техніки гри на гітарі, зокрема, приділяється багато уваги правильній посадці гітариста, постановці рук, описуються способи звуковидобування тощо. Ця школа є великою цінністю для гітариста. Вона добре описує процес розвитку техніки виконавця й подолання труднощів для досягнення цієї мети, у кожному творі, або вправі є коментарі та побажання, які покликані допомогти засвоїти матеріал. Незважаючи на всю оригінальність і ретельність дослідження Е. Пухоля, його школа має суттєві недоліки. Серед них відсутність художнього репертуару та відпрацювання отриманих знань виключно на вправах, хибне переконання, щодо переваг пальцевого способу звуковидобування над нігтьовим. Цікавою є думка автора, про те, що кожен гітарист не повинен застрягати в рамках свого мистецтва, а отримувати різнобічні знання з галузі, як музичної, так і загальної культури [26,47-50].

1.2. Основні принципи музичної педагогіки сьогодення

Сучасний світ багато в чому відрізняється від минулих століть, зокрема й у навчанні музиці. Тепер це багатосторонній процес, у якому педагог повинен виконувати функції не лише вчителя, а й вихователя. Тобто він має не тільки слідкувати за формуванням професійних навиків гри, а й виховувати в учні високі моральні якості, естетичний смак, світогляд, любов до музики тощо. Водночас виховна робота повинна бути єдиним цілим із навчальним процесом [26, 14-16]

У кінці XIX – початку XX ст. використовувалася анатомо-фізіологічна школа, яка передбачала розвиток техніки виконавця з позиції анатомії побудови людини, її фізіології. До представників цієї школи належать: Р. Брейтгаупт, Н. Тетцель, Ф. Штейнгаузен, Л. Демпе, Т. Бандман, Е. Бах. З часом, стало зрозуміло, що виконання вправ це не механічний процес, а психічний (психо-фізичний).

До психотехнічної школи входить слуховий метод, який доводить переваги музично-слухового образу над рухом. Головною особливістю психотехнічної школи є пріоритет свідомого над механічним виконанням вправ. Для того щоби вибрати метод музична педагогіка радить звернути увагу на загальні якості учня: його слухові дані, обдарованість, особливості нервової системи, а також його вік.

Однією із найбільш результативних форм виховної роботи є відвідування концертів, музеїв, театрів тощо. У такий спосіб учень отримує яскраві художні враження, які позитивно впливають на його

світогляд, допомагають виховати необхідне ставлення до мистецтва і сприяти займатися ним.

Одним зі способів формування художнього смаку учня є обговорення музичного твору. Тобто педагог повинен привернути увагу до прекрасного, розповісти про засоби виразності, які використовуються у творі та пояснити чому цей твір мистецтва вважається прекрасним. Усе це допоможе встановити творчу атмосферу в класі, сприятиме розвитку працездатності й зосередженості учня.

Намагаючись прищепити любов до музики педагог повинен пробудити стійкий інтерес до неї. Оскільки невід'ємною частиною навчання гри на гітарі є самостійна робота, то в такий спосіб вчитель заохочує учня займатися старанно. Також, не слід забувати і про ефективність праці, оскільки просте програвання твору від початку й до кінця не дасть бажаного результату. Найперше, учню потрібно відпрацювати складні моменти у творі, а педагог повинен допомогти йому засвоїти те, що самостійно він опанувати не може. Однак, вчитель не повинен виконувати роботу за учня, а починати привчати його до самостійної роботи.

Багато чого залежить також і від самого педагога, оскільки для успішного навчання учня викладач повинен бути справжнім професіоналом, із доброю витримкою, силою волі, педагог має проявляти активність, любов до своєї справи. Також, він повинен постійно самовдосконалюватися, працювати над собою, своєю підготовкою, мати високі виконавські якості.

Кожний урок повинен бути пов'язаний із попереднім і повинен починатися з перевірки домашнього завдання. Це необхідно для того, щоби привчити учня працювати самостійно, оскільки час уроку обмежений і проходить приблизно один, або два рази на тиждень. Для

перевірки домашнього завдання вчитель повинен прослухати твори, які учень повинен зіграти без зупинки. У разі появи суттєвої помилки педагог повинен зупинити учня й пояснити, як правильно грати цей складний момент у творі, якщо треба, то показати власним прикладом (зіграти на гітарі). Якщо в учня не виходить зіграти складний момент у творі, то потрібно відпрацювати його в невеликому темпі кілька разів. Після прослуховування твору педагог не повинен робити багато зауважень, тому що це не буде ефективним. Краще акцентувати увагу на великих помилках, а вже потім, постійно, виправляти менш важливі помилки.

Працюючи над творами педагог повинен для кожного твору приділити час. Це допоможе уникнути різниці у вивченні творів, їх недоопрацювання. Якщо з тієї чи іншої причини його не встигли опрацювати, то краще на наступному уроці почати з розбору цього твору. Також викладач повинен зробити так, щоб на уроці була творча атмосфера, а не урок проведений за «шаблоном».

На уроці дуже важливо виконувати поставлені завдання до кінця, постійно стимулювати учнів займатися на інструменті. Працюючи з учнем, який має середні здібності потрібно старанно і зрозуміло пояснювати матеріал, зокрема, робота з такими учнями дає можливість істотно вдосконалити свою педагогічну майстерність порівнюючи з більш обдарованими вихованцями.

Іноді, деякі педагоги роблять із більш талановитих учнів своїх «улюбленців». Цього робити не варто, оскільки це може призвести до так званої «зіркової хвороби», яка зі свого боку може призвести до зупинки розвитку вихованця.

Сучасне гітарне мистецтво вимагає від педагогів постійного вдосконалення, як своїх виконавських здібностей, так і теоретичних,

слідкувати за світовими тенденціями, шукати новітні способи виховання й навчання учнів.

РОЗДІЛ 2

Загальноприйняті аспекти та особливості навчання, які допоможуть у формуванні мистецьких компетенцій

2.1. Загальні положення, які відіграють вирішальну роль у різнобічному розвитку гітариста

Естетичне виховання і сприйняття прекрасного завжди були важливою частиною процесу різнобічного розвитку гітариста, але без належної підготовки й мінімальних технічних можливостей виконавця це завдання є важко виконуваним.

Досягнення свободи рухів під час гри на гітарі позитивно впливає на розвиток техніки гітариста. Ось чому велика кількість часу приділяється саме правильній посадці й постановці рук. Насправді, це дуже важливий етап розвитку техніки гітариста, який можна порівняти із пірамідою. Тобто, закладається своєрідний «фундамент», що в майбутньому дозволить дійти до вершин. У разі нехтування, чи приділення цьому недостатньої кількості уваги, зі сторони педагога, це може призвести до проблем, що з'являться пізніше. У такому випадку доведеться докласти чимало зусиль, щоби їх виправити. Тому краще цьому запобігти.

Посадка виконавця є правильною в тому разі, якщо він сидить рівно, не сутулячись, а головка грифу гітари розташовується на рівні лівого плеча. Це дозволить учню уникнути зайвого напруження та навантаження.

Що стосується постановки рук, то права рука ставиться на верхній край корпусу гітари так, щоби кисть була злегка випуклою й розташовувалася перпендикулярно струнам. Під час постановки лівої руки треба звертати увагу на: великий палець, який повинен бути під грифом інструменту, водночас виконуючи функцію опори для інших пальців, кисть руки, що має бути округленою, положення пальців, які не тільки повинні діставати до струн, а й бути перпендикулярними до них [1,12]. Правильна посадка й постановка дасть меншу стомлюваність на заняттях, вільний, природний рух рук, та створюють умови для стійкого положення інструменту. Успішне проходження цього етапу навчання дасть можливість засвоїти нові вправи й підготує міцну базу для покращення виконавської майстерності в майбутньому.

Важливим етапом розвитку техніки гітариста є вивчення й закріплення способів звуковидобування. До них відносять: тірандо й апояндо. Тірандо — прийом, у якому видобування звуку відбувається через защипування струни кінчиком пальця або нігтя. Основними перевагами даного звуковидобування є зручність гри арпеджіо, співзвуччя та акордів. Апояндо, зазвичай, використовується для гри одноголосних мелодій. У цьому способі звук видобувається завдяки защипуванню струни з опорою на іншу. Цей прийом дає можливість збільшити силу звуку та збагатити звучання зміненим тембром. Разом апояндо й тірандо розкривають темброві можливості гітари, показують усю палітру відтінків, що є важливим чинником у звучанні деяких творів.

Не менш важливо приділяти увагу різноманітним вправам і гамам, вони допомагають не тільки розігріти м'язи, але й закріпити правильне положення пальців, координацію рухів лівої і правої руки, досягти необхідної свободи рухів. Граючи гамами не потрібно поспішати, а збільшувати темп варто лише за умови виконання поставлених завдань.

У багатьох гітаристів початківців виникають труднощі з виконанням технічних прийомів гри на гітарі. Баре є одним з основних технічних прийомів, який трапляється доволі часто. В основі цього прийому лежить принцип притискання струн, на певному ладу, вказівним пальцем лівої руки. Баре поділяють на велике й мале [23,34]. Різниця між ними полягає лише в кількості притиснутих струн, у великому баре від п'яти до шести струн, а в малому від двох до чотирьох. Виконуючи цей прийом не треба перевтомлюватися й засмучуватися, якщо не вдасться його виконати. Із часом стан справ зміниться й пальці стануть сильнішими.

Для успішного використання всієї тембральної різноманітності та діапазону гітари виконавцю потрібно навчитися грати в позиціях. Позиція визначається положенням вказівного пальця лівої руки щодо ладу. Плавний перехід між позиціями досягається завдяки звучанню відкритої струни, ковзанню пальця на струні, наявності пауз, фермат чи тривалих звуків, а також під час використання ущільненої аплікатури.

Гітарна струна не може довго коливатися, а отже її звучання буде коротким. Тому композитори у своїх творах використовують прийом тремоло. Для його виконання потрібні узгоджені та чіткі рухи пальців, які по черзі зачіпають струну. Перед тим, як братися за вивчення цього прийому слід попрацювати над свободою рухів пальців правої руки, їхньої спільної роботи.

Також гітарист повинен вміти використовувати під час гри на гітарі різноманітні мелізми — форшлаги, морденти, групетто і трелі. Найважчим є гра трелі. Для використання цього прийому потрібно навчитися з твердістю і швидкістю вдаряти пальцем лівої руки на наступний лад, або через лад [1,124].

Для того, щоби перейти на якісно новий рівень звучання свого інструменту гітарист повинен володіти нігтьовим способом звуковидобування. Переваги нігтьового способу давно помічені професійними виконавцями й активно ними використовуються.

Розвиненість технічних здібностей виконавця й міцна теоретична основа є ознакою доброго рівня майстерності гітариста. Однак, усі ці позитивні досягнення можуть бути нівельовані відсутністю навички роботи із музичним твором. Для майстерного виконання твору потрібно пройти кілька етапів, які мають нерозривний зв'язок один з одним. Знайомство з твором починається шляхом його прослуховування, найкращий ефект буде, якщо педагог виконає його перед учнем. Потім потрібно приступити до читання з листа. Викладач завжди повинен приділяти окрему увагу розвитку цієї навички. Головне, щоб учень розумів, що під час читання з листа йому потрібно не тільки стежити за нотним текстом і позначеннями, а й бачити загальний музичний зміст твору. Під час роботи над твором учень повинен мати чітке уявлення про його належне виконання.

Наступний етап включає в себе аналіз твору, де потрібно ознайомитися з його темпом, ритмом, розміром, штрихами, динамікою, мелодією та гармонією, розставити аплікатуру. Виконувати твір слід повільно звертаючи увагу на складні місця й опрацьовувати їх. Під час розучування твору особливу увагу слід приділяти фразуванням, виділяти темброві контрасти, вміти робити кульмінацію. Збільшувати темп

потрібно лише тоді, коли гра складних місць не викликає труднощів. Збільшення темпу дає гітаристу можливість побачити прогрес у своїй праці й дає бажання вчитися зі ще більшим ентузіазмом. Зазвичай, твір вважається вивченим, коли учень може зіграти його на пам'ять, маючи можливість почати грати його з будь-якого місця.

Останній етап складається з повного виконання твору з усіма його особливостями. Також необхідно передати головну ідею, що закладена в ньому. Щоби це зробити учень під час виконання повинен вслухатися в мелодію, різноманітні підголоски, хід басів (якщо є) та чути гармонію. У результаті гітарист, як би пропустить твір «крізь себе» й отримає повністю готовий продукт його праці, який відповідає всім вимогам.

Багато залежить і від репертуару учня. Під час його вибору педагог не повинен обмежуватися творами рекомендованими програмою. Дуже важливо, щоб учень вмів грати п'єси поліфонічного характеру, етюди, твори великої форми, різноманітні танці, сонати й концерти тощо. Наприклад, «Рондо» М. Каркассі є нескладним, але головне під час його виконання передати характер музики, її легкість. Такі поліфонічні твори, як Прелюдія №4 М. Кошкіна, та «Токата» К. Сейкса вимагають від гітариста гри багатоголосся на legato, де потрібно стежити за звучанням всіх звуків. Існують твори, які повинен вивчити кожен гітарист. До цих творів належить «Легенда» І. Альбеніса. Цей твір є досить складним: швидка гра у позиціях, постійні акорди на sf, які потрібно грати прийомом *rasgueado*, *pizzicato* у швидкому темпі. «Колібрі» С. Сагrerasа є зразком блискучої імітації звуків природи. Від різноманітності репертуару учня залежить не тільки його зацікавленість музикою, а й можливість бути багатогранно розвиненою особистістю, обізнаність, щодо особливостей і високохудожніх цінностей цих творів.

Із самого початку навчання педагог повинен готувати учня до виступу на сцені. Цю роль успішно грають академ концерти, залікові заняття, екзамени і т. ін. Важливість форм контролю проявляється в контролюванні підготовки гітариста, підведення підсумків його діяльності за певний період. Отже, учень починає серйозно ставиться до виступів на сцені, що дає йому безцінний досвід, який може допомогти подолати страх гри перед публікою, а також збільшує впевненість гітариста у своїх силах.

2.2. Індивідуальний підхід, як важливий спосіб виховання творчої індивідуальності учня

Індивідуальний підхід є дуже важливим аспектом, який сприяє розвитку творчої особистості. Кожна людина має свої особливості, як фізичні, так і психологічні. Усі дії педагога повинні зводиться до того, що він буде навчати учня з огляду на його сильні і слабкі сторони. Збір інформації про інтереси учня, його виконавські можливості й загальну обдарованість, а також темперамент є невід'ємною частиною індивідуального підходу. Використовуючи цю інформацію педагог може скласти план уроку орієнтований на цього учня, підібрати йому програму, яка буде йому подобатись і прищепити любов до музики й мистецтва.

Створюючи програму для учня потрібно враховувати, його фізіологічні та психічні особливості, а також рівень володіння інструментом. Щоби він був зацікавлений у навчанні, необхідно обирати ті твори, які йому подобаються, але вони мають відповідати загальним вимогам.

З огляду на той факт, що майстерність гітариста постійно зростає й розвивається потрібно підбирати твори відповідного рівня складності.

У процесі роботи над твором потрібно підтримувати інтерес до музики. Вести діалог з учнем щодо цінності цього твору, пояснювати йому, які засоби музичної виразності використовуються, користь твору для техніки гітариста.

Якщо в учня є професійні недоліки, наприклад, неправильна посадка й постановка, відсутність почуття ритму, неефективне виконання домашніх завдань і т. ін., то необхідно якнайшвидше виправити ці помилки, тому що вони будуть заважати в подальшому навчанні. У разі нехтування цими проблемами, зі сторони педагога, можуть виникати негативні зміни у фізичному плані. Наприклад, неправильна посадка може призвести до викривлення хребта, а постійна напруга в руках може пошкодити м'язи. Тому так важливо помітити і виправити недоліки на ранній стадії розвитку. Іноді, повністю виправити це не є можливим, вони всеодно будуть нагадувати про себе, але дуже важливо зменшити їх негативний вплив.

Залежно від складності цих недоліків викладач може застосовувати різні методи для їхнього усунення. Перший метод включає в себе виправлення проблеми «на корню». Під час його використання учень починає вивчати правильний матеріал, як би «з чистого аркуша». Слід зазначити, що цей підхід є не найкращим, оскільки перенавчання займає дуже багато сил і часу й іноді краще буде використовувати другий метод. До другого способу відносять поступове вдосконалення. З його допомогою можна виправити недоліки під час уроку не вдаючись до перенавчання.

Крім удосконалення техніки гітариста важливу частину становить творчий розвиток особистості. Педагог, який добре знає свого учня може під час уроку повернути вже згаслий інтерес до твору, пояснити його естетичну цінність, навчити учня отримувати задоволення від

виконання цього твору, та прищепити любов до музики й інтерес до мистецтва загалом.

ВИСНОВКИ

Розглянувши тему дипломної роботи «Формування мистецької компетенції в класі гітари», ми можемо зробити такі висновки:

1. Становлення гітарного мистецтва, а отже, гітари, як інструменту тривало приблизно до середини чотирнадцятого століття, а постійні вдосконалення інструменту дали можливість гітарі конкурувати з іншими інструментами. Однак, досить тривалий час вона не мала власної методичної літератури, яка могла допомогти навчитися грати на цьому інструменті.

Одним із перших почав досліджувати гітару Х. К. Амато, який у 1596 році написав трактат «Іспанська гітара», що вплинув на розвиток гітарного мистецтва, а також сприяв пошуку нових і вдосконаленню старих прийомів гри.

У XVII столітті збільшується кількість робіт присвячених гітарі. До них слід віднести працю «Книга гітари» Р. де Візе, «Нові відкриття гітари» Ф. Кампіона, «Керівництво з гри на іспанській гітарі» Г. Санца та ін. Незабаром з'являється шестиструнна гітара, яка вперше згадується в трактаті Ф. Моретті «Правила гри на шестиструнній гітарі».

Розвиток техніки гітариста у своїх працях досліджували Ф. Сор, Д. Агуадо, М. Каркассі, Е. Пухоль та ін. Це дало велику кількість методичної літератури, яка, зі свого боку, суттєво полегшила гру на гітарі.

2. Сучасні принципи музичної педгогіки ґрунтуються на досягненнях відомих педагогів минулого. Відповідно до цих принципів педагог повинен виконувати функції не лише вчителя, а й вихователя. Тобто він має не тільки слідкувати за формуванням професійних навиків гри, а й виховувати в учні високі моральні якості, естетичний смак, світогляд, любов до музики тощо. Водночас виховна робота повинна бути єдиним цілим із навчальним процесом. Разом із цим, педагог повинен бути освіченою людиною, яка розуміє психологію дитини, допомагає їй. Від викладача залежить успішне навчання учня, зацікавленість музикою. Педагог повинен бути справжнім професіоналом, із доброю витримкою, силою волі, проявляти активність, любов до своєї справи. Також він повинен постійно самовдосконалюватися, працювати над собою, своєю підготовкою, мати високі виконавські якості.

Отже, сучасне гітарне мистецтво вимагає від педагогів постійного вдосконалення, як своїх виконавських здібностей, так і теоретичних, слідкувати за світовими тенденціями, шукати новітні способи виховання й навчання учнів.

3. Естетичне виховання і сприйняття прекрасного завжди були важливою частиною процесу різнобічного розвитку гітариста, але без належної підготовки й мінімальних технічних можливостей виконавця це завдання є важко виконуваним. Тому формування мистецької компетенції в класі гітари є досить складним і тривалим процесом, який може тривати роками. Однак не зважаючи на всі труднощі це завдання

має бути пріоритетним у педагога, оскільки мистецька компетенція включає в себе не тільки розвиток техніки гітариста, а і становлення різнобічно розвиненої особистості, яка може вільно використовувати отримані знання, вміння й навички задля досягнення максимального позитивного результату. Тобто мистецька компетенція є результатом плідної роботи учня й педагога.

4. Індивідуальний підхід є дуже важливим аспектом, який сприяє розвитку творчої особистості. Він покликаний усунути недоліки і зміцнити сильні сторони учня, покращити його технічні можливості та сприяти загальному розвитку особистості. Збір інформації про інтереси учня, його виконавські можливості й загальну обдарованість, а також темперамент є невід'ємною частиною індивідуального підходу. Використовуючи цю інформацію педагог може скласти план уроку орієнтований на цього учня, підібрати йому програму, яка буде йому подобатись і прищепити любов до музики й мистецтва. Створюючи програму для учня потрібно враховувати, його фізіологічні та психічні особливості, а також рівень володіння інструментом.

Отже, індивідуальний підхід є важливою частиною навчального процесу, що збільшує ефективність навчання і піднімає його на новий якісний рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агафшин П. Школа игры на шестиструнной гитаре / П. Агафшин. – М.: Музыка, 1987. – 206 с.
2. Асафьев Б. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании / Б. Асафьев. – Л.: Музыка, 2-е изд – 1973, – 144 с.
3. Баренбойм Л. Музыкальная педагогика и исполнительство / Л. Баренбойм. – Л.: Музыка, 1974. – 372 с.
4. Белова Е. Волшебный мир шести струн (избранные произведения для гитары) / Е. Белова. – М.: изд. В. Катанского, 2000. – 45 с.
5. Блажевич В. Еволюція розвитку виконавських традицій гітарного мистецтва у вітчизняному культурно-освітньому просторі / В. Блажевич // Естетика і етика педагогічної дії. – 2017. - №15. – С. 107-115.
6. Бодина Е. А. Музыкальная педагогика и педагогика искусства. Концепции XXI / Е. А. Бодина. – М.: Юрайт, 2017. – 333 с.
7. Бочкарёв Л. Психология музыкальной деятельности / Л. Бочкарёв. – М.: Классика XXI, 2008. – 352 с.

8. Вайнкоп Ю. Краткий биографический словарь композиторов / Ю. Вайнкоп, И. Гусин. – Л.: «Музыка», изд. 3-е доп. – 1976, – 200 с.
9. Вещицкий П. Классическая шестиструнная гитара: справочник / П. Вещицкий, Е. Ларичев, Г. Ларичева. - М.: Композитор, 2000. – 216с.
10. Вещицкий П. Самоучитель игры на гитаре / П. Вещицкий. – М.: Советский композитор, 1970. – 100 с.
11. Вільгельміні В. Шестиструнна гітара. Учбовий репертуар для підготовчого та першого класів музичних шкіл/ В. Вільгельміні. – К.: Музична Україна, 1974. – 88 с.
12. Вільгельміні В. Шестиструнна гітара. 2 клас / В. Вільгельміні. – К.: Музична Україна, 1978. – 101 с.
13. Вольман Б. Гитара в России / Б. Вольман, Л.: Музгиз, 1961. – 180 с.
14. Вольман Б. Гитара и гитаристы. Очерк истории шестиструнной гитары / Б. Вольман. – Л.: Музыка, 1968. – 188 с.
15. Газарян С. В мире музыкальных инструментов. – М.: Просвещение, 2-е изд. – 1989, – С. 16-28
16. Газарян С. Рассказ о гитаре / С. Газарян. – М.: Дет. лит, изд. 2-е, – 1988. – 48 с.
17. Гітара – крок за кроком: Навчально-репертуарний посібник для гітаристів-початківців / упорядники К. О. Салан, С. В. Цимбал. – К.: Тонар, 2016. – 171 с.
18. Гуркин В. Шестиструнная гитара. Первый класс. Для музыкальных школ / В. Гуркин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 56 с.
19. Гуркин В. Шестиструнная гитара. Подготовительный класс. Для музыкальных школ / В. Гуркин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 56 с.

20. Зильберквит М. Мир музыки: Очерк / М. Зильберквит. – М.: Дет. лит., 1988. – С.97-102
21. Иванов-Крамской А. Школа игры на шестиструнной гитаре / А. Иванов-Крамской. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1979. – 154 с.
22. Каркасси М. Школа игры на шестиструнной гитаре / М. Каркасси. – М.: Советский композитор, 1990. – 152 с.
23. Ларичев Е. Самоучитель игры на шестиструнной гитаре / Е. Ларичев. – М.: Музыка, 1980. – 91с.
24. Методика художественного воспитания в школе: Учебное пособие для педагогических техникумов и высших педагогических учебных заведений / Под ред. С. Луначарской. – М.: Музыка, 1934. – 138 с.
25. Методические рекомендации к урокам музыки. – М.: Музыка, 1971. – 287 с.
26. Михайленко Н. Методика преподавания игры на шестиструнной гитаре/ Н. Михайленко . – К.: Книга, 2003. – 248 с.
27. Михайленко Н. О слухо-моторных связях в технике гитариста / Стаття в збірці наукових праць // Н. Михайленко. – Харків, 2004. – С. 193-198
28. Михайленко Н. Справочник гитариста / Н. Михайленко, Фан Динь Тан. – К., 1998. – 247 с.
29. Николаев А. Самоучитель игры на шестиструнной гитаре / А. Николаев. – Л.: Музыка, 1986. – 80 с.
30. Нипрокин Ю. Этюды о гитаристах / Ю. Нипрокин. – Одесса: Друк, 2002. – 165 с.

31. Паскуаль Р. Школа игры на шестиструнной гитаре: (По методу Ф. Тарреги) / Р. Паскуаль; Под ред. А. Иванова-Крамского. – М.: Музгиз, 1962. – 103 с.
32. Пухоль Э. Школа игры на шестиструнной гитаре / Э. Пухоль. – М.: Советский композитор, 1977. – 192 с.
33. Ражников В. Диалоги о музыкальной педагогике / В. Ражников. – М.: Классика XXI, 2004. – 140 с.
34. Ростовський О. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник / О. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
35. Соколова Л. Чтение нот. Пособие для начинающих (шестиструнная гитара) / Л. Соколова. – СПб.: Композитор, 1996. – 34 с.
36. Сор Ф. Школа игры на гитаре / Ф. Сор; Под ред. Н.Коста. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 168 с.
37. Шарнассе Э. Шеститрунная гитара: От истоков до наших дней / Э. Шарнассе / Пер. с фр. – М.: Музыка, 1991. - 87с.
38. Ширялин А. Поэма о гитаре /А. Ширялин. – М.: Мол. гвардия, 1994. – 160с.
39. Фейгин М. Индивидуальность ученика и искусство педагога / М. Фейгин. – М.: Музыка, 1968. – 78 с.
40. Цагарелли Ю. Психология музыкально-исполнительской деятельности: учеб. пособие / Ю. Цагарелли. – СПб.: Композитор, 2008. – 368 с.